

Ceacht 4

Na buntáistí agus na dúshláin a bhaineann le hilteangachas

Aidhm: Iniúchadh a dhéanamh ar na dúshláin éagsúla a bhíonn ann mura mbíonn príomhtheanga na tíre agat.

Torthaí Foghlama: Ag deireadh an cheachta, tuigfidh na daltaí na buntáistí a bhaineann le teangacha éagsúla a bheith ar do thoil agat agus na dúshláin atá ann mura bhfuil an deis sin agat.

Riachtanais don Rang:

- DVD de na vox pops atá i nGaeilge. Tá an ghearrthóg físe dar teideal “Ceacht 4” ar an DVD le taispeáint don rang.
 - Tá dhá leagan de na vox pops ar an DVD. Is féidir leat leagan **gan fotheidil i mBéarla** a fháil má roghnaíonn tú “Gaeilge” ag tús an DVD nó is féidir leat leagan **le fotheidil i mBéarla** a fháil má roghnaíonn tú “English” ag an tús.
 - Tá an téacs de na vox pops le fáil sa leabhrán seo.
- Bileog Oibre le fótachóipeáil ag an múinteoir do gach dalta. Tá an Bhileog Oibre le fáil sa leabhrán seo.

Tús an Ranga:

1. Iarr ar na daltaí féachaint ar an DVD leis na vox pops.

Forbairt an Ranga:

2. Tabhair cóip den Bhileog Oibre do gach dalta.
3. Iarr ar na daltaí féachaint ar an DVD arís agus na bileoga a líonadh isteach.
4. Iarr orthu na cosúlachtaí idir na cásanna éagsúla a mhíniú.
5. An bhfuil aon chosúlacht idir na cásanna seo agus na cásanna a léiríodh i gCeacht 3?
6. Saináithin na dúshláin a bhíonn ag daoine nuair nach mbíonn príomhtheanga na tíre acu. Céard mar gheall ar na buntáistí a bhaineann le teangacha éagsúla a bheith ar do thoil agat?

Deireadh an Ranga:

7. Obair bhaile: Iarr ar na daltaí liosta a dhéanamh de 5 thír ina labhraítear níos mó ná teanga amháin. Is gá na tíortha éagsúla agus na teangacha éagsúla a labhraítear iontu a lua.

Nótaí don Mhúinteoir:

The teacher should explain the following points to the students:

- Tá níos mó ná 6,500 teanga á labhairt ar fud an domhain agus tá go leor acu sin i mbaol a gcaillte.
- Tá tíortha áirithe ann ina labhraítear níos mó ná teanga amháin ar bhonn forleathan, mar shampla Ceanada, an Bheilg agus an Eilvéis.
- Tá tíortha eile ann ina labhraítear teangacha neamhforleathana, mar shampla an Ghaeilge in Éirinn, an Bhreatnais sa Bhreatain Bheag agus Gaeilge na hAlban in Albain.
- Cé gur teanga neamhforleathan í an Ghaeilge in Éirinn, is í an chéad teanga oifigiúil í faoi Bhunrecht na hÉireann. Is é an Béarla an dara teanga oifigiúil in Éirinn faoin mBunrecht.
- Labhraítear Gaeilge mar theanga phobail i gceantair Ghaeltachta i 7 gcontae: Dún na nGall, Maigh Eo, Gaillimh, Ciarraí, Corcaigh, Port Láirge agus an Mhí.
- Tá go leor daoine eile ar fud na tíre a roghnaíonn an Ghaeilge mar ghnáth-teanga labhartha. Tá an Ghaeilge á múineadh i ngach scoil agus sa daonáireamh is déanaí dúirt 1.6 milliún duine go raibh siad in ann Gaeilge a labhairt.

Vox pops:

Seo a leanas an téacs i nGaeilge don mhúinteoir de na vox pops atá ar an DVD.

Vox pop 1

Niamh is ainm dom. Tá mé i mo chónaí sa Bhruiséil le mo mhuintir le cúpla bliain anuas ó fuair mo mháthair post anseo.

Bhí sé an-deacair ar scoil ar dtús mar gheall nach raibh aon Fhraincis agam. Bhí deacracht agam na múinteoirí a thuiscint agus bhíodh orm go leor ama a chaitheamh ag aistriú mo chuid leabhair scoile le m'obair baile a dhéanamh.

Cé go raibh na daoine ar scoil an-chairdiúil, ba dheacair cairdeas a dhéanamh gan aon Fhraincis. Ach de réir a chéile, d'éirigh liom an Fhraincis a fhoghlaim agus tá neart cairde ar scoil anois agam.

Táim sásta go ndeachaigh mo mhuintir le cónaí sa Bheilg. Tá Fraincis líofa anois agam agus is breá liom í a úsáid!

Vox pop 2

Pádraig is ainm dom. Chuaigh mé ar saoire champála go dtí an Spáinn anuraidh le mo mhuintir. Bhain mé an-taitneamh as. Bhí an aimsir ar fheabhas. Bhí an t-ionad campála in aice le trá agus chuaigh mé ag snámh ann gach lá.

Ach bhí mí-ádh orm lá amháin nuair achuir smugairle rón cealg i mo chois – ní dhéanfaidh mé dearmad go deo air – bhí an phian go holc.

B'éigean do m'athair mé a thabhairt go dtí an dochtúir. Ach ba dheacair an rud a bhí orm a mhíniú don dochtúir mar ní raibh aon Spáinnis againn. Ar deireadh, d'éirigh linn an scéal a mhíniú don dochtúir agus fuair mé an leigheas a bhí uaim. Ach dá mba rud é go raibh Spáinnis againn, b'fhusa i bhfad plé leis an dochtúir.

Vox pop 3

Zina is ainm dom. Tháinig mo mhuintir chun cónaithe i mBaile Átha Cliath ón mBrasaíl cúpla bliain ó shin.

Bhí sé an-deacair orm ar dtús mar ní raibh mé in ann aon rud a thuiscint ar scoil agus bhí deacrachtaí agam cairdeas a dhéanamh le páistí eile. Nuair a bhí mé sa bhaile ní raibh mé in ann mórán a thuiscint ar an teilifís ach an oiread.

Tá an-suim i gceol agam agus theastaigh uaim an pianó a fhoghlaim. D'éirigh le mo mháthair múinteoir ceoil a fháil dom ach arís bhí deacrachtaí agam í a thuiscint. B'éigean do mo mháthair teacht chuig na ranganna pianó in éineacht liom agus cabhrú liom an múinteoir a thuiscint.

Ach tá feabhas mór ar chúrsaí anois. Níl aon deacracht agam níos mó daoine a thuiscint sa tír seo. É sin ráite, is breá liom go bhfuil mo theanga dhúchais féin ón mBrasaíl agam. Sin a labhraímid sa bhaile.

Vox pop 4

Séamus an t-ainm atá ormsa. Tá cónaí orm sa Ghaeltacht i gContae na Gaillimhe. Gaeilge a labhraímid le chéile sa bhaile agus, nuair a thosaigh mé ar an scoil, ní raibh mórán Béarla agam.

Nuair a bhí mé níos óige, bhí stad i mo chuid cainte agus bhí orm cúnaimh a fháil ó theiripeoir cainte. Ach, faraor, ag an am, ní raibh aon teiripeoir thart a raibh Gaeilge aige, mar sin bhí na ranganna i mBéarla. Thagadh mo mháthair in éineacht liom go dtí na ranganna le go bhféadfainn níos mó céille a bhaint as an teiripeoir.

Cé go raibh go leor deacrachtaí ann mar gur Gaeilge amháin a bhí agam, mar sin féin, is breá liom go bhfuil mo theanga dhúchais féin agus Béarla agam. Is Gaeilge a labhraím le mo chlann agus le mo chairde agus is breá liom a bheith ag breathnú ar chláir theilifíse do dhaoine óga ar TG4 ach caithfidh mé a rá nach bhfuil mórán fáilte roimh an nGaeilge i go leor áiteanna.

Bileog Oibre do Cheacht 4

Vox Pop 1

Cén t-ainm atá uirthi?

Céard iad na dúshláin a bhí aici le teanga nár thuig sí?

.....

Céard iad na buntáistí a bhaineann le níos mó ná teanga amháin a bheith aici?

.....

Vox Pop 2

Cén t-ainm atá air?

Céard iad na dúshláin a bhí aige le teanga nár thuig sé?

.....

Vox Pop 3

Cén t-ainm atá uirthi?

Céard iad na dúshláin a bhí aici le teanga nár thuig sí?

.....

Céard iad na buntáistí a bhaineann le níos mó ná teanga amháin a bheith aici?

.....

Vox Pop 4

Cén t-ainm atá air?

Céard iad na dúshláin a bhí aige le teanga nár thuig sé?

.....

Céard iad na buntáistí a bhaineann le níos mó ná teanga amháin a bheith aige?

.....

An bhfuil aon deacrachtaí aige go fóill?

.....
